

Радько Ганна

ПОЛТАВА ВШАНУВАЛА ОЛЕСЯ ГОНЧАРА

Цьогоріч – Гончарів ювілей. 3-го квітня видатному нашому країнові Олесеви Терентійовичу виповнилося б 100 років. Пошанування Героя України, письменника, ветерана Другої світової війни, громадського, культурного і державного діяча відбувалося на всеукраїнському рівні. Міста Київ, Полтава, Дніпро стали центрами масштабних заходів із нагоди його 100-ліття.

Між дніпропетровцями і полтавцями давно триває полеміка стосовно малої батьківщини Олесь Гончара. «Чий» він? Цю ситуацію Олесь Терентійович прокоментував у «Щоденниках» так: «...Ломівка чи Суха? А я й сам не знаю. Правда, метрики сухівські, і, мабуть, на це треба зважати... Дорогі мені роди обидва – і Гончарівський, і Біличенківський, бо разом вони ж дали мені життя. Інакше, чому ж мені таке солодке повітря полтавське, і чому так хвилює мене дух Дніпра, де котрийсь із предків, шаблю змінивши на лоцманське весло, летів серед спіненних бурунів через пороги, летів серед їх смертельного сяйва кудись униз, у переповнені сонцем стени?! Гени? Таж, мабуть, це таки вони голос подають!#!» [2, с. 422].

Тому логічно, що два українські виші весняної квітневої пори зорганізували наукові конференції: Дніпровський національний університет імені Олесь Гончара 12–13 квітня – VII Всеукраїнську наукову Гончарівську конференцію «Світ Олесь Гончара й Олесь Гончар у світі», а 18–19 квітня 2018 року в Полтавському національному педагогічному університеті імені В. Г. Короленка відбулася Міжнародна науково-практична конференція «Феномен Олесь Гончара в духовному просторі українства».

Родинний зв'язок письменника з Полтавщиною, той факт, що ректор ПНПУ, професор Микола Іванович Степаненко є одним з найпотужніших багаторічних дослідників творчої спадщини Олесь Гончара, і його високо цінує Валентина Данилівна Гончар, а також традиції кафедри української літератури вишу в проведенні наукових конференцій спричинили значний інтерес до форуму й зацікавлення ним в широкого кола українських та зарубіжних науковців.

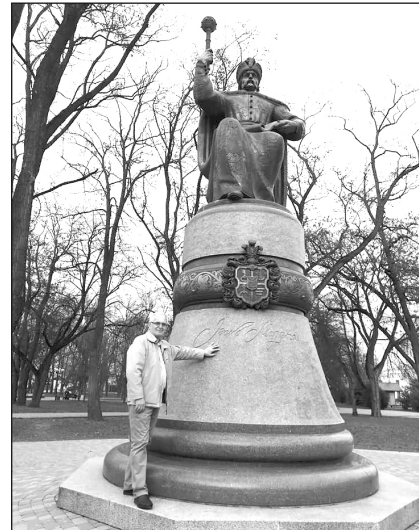
До оргкомітету конференції надійшло понад 150 заявок на очну й заочну участь у ній. Географічно учасники конференції представляли всю Україну, з'їхавшись із Києва, Бердичева, Вінниці, Володимира-Волинського, Гадяча, Дніпра, Запоріжжя, Ізмаїла, Кам'янець-Подільського, Кобеляк, Кривого Рогу, Луцька, Одеси, Оржиці, Переяслава-Хмельницького, Полтави, Рівного, Сімферополя, Старобільська, Ужгорода, Харкова, Херсона, Хмельницького, Черкас, Чернігова, Ярмолинця. Узяли участь у науковому зіб-

**ФЕНОМЕН
ОЛЕСЯ ГОНЧАРА
В ДУХОВНОМУ ПРОСТОРІ
УКРАЇНСТВА**

ранні й мовознавці та літературознавці з-за кордону: з Молдови (м. Бендери), Німеччини (м. Мюнхен, м. Падеборн, м. Франкфурт-на-Одері), Словаччини (м. Пряшів), Польщі (м. Гожув Великопольський, м. Люблін, м. Познань), Японії (м. Токіо).

З-поміж гостей форуму – відомі в Україні дослідники та знані вчені: академіки, члени-кореспонденти, професори Юрій Ковалів, Ігор Набитович, Микола Степаненко, Михайло Наєнко, Сидір Кіраль, Валентина Галич, Микола Гуменний, Олексій Неживий, Ольга Ніколенко, Світлана Жила, Ганна Токмань, Галина Райбедюк, а також літературознавці-практики: доценти й наукова молодь, освітяни, краєзнавці, письменники. До конференції долучилися представники Полтавської обласної та Кобеляцької районної адмі-

ністрацій, Полтавської обласної та Кобеляцької районної рад, журналісти, громадські активісти.

У переддень конференції до Полтави прибуло добірне наукове товариство з Києва, Ізмаїла, Переяслава-Хмельницького. На вокзалі Полтава Київська їх зустрічало славне філологічне подружжя Людмила та Олексій Неживі. Професор Галина Райбедюк (Ізмаїл)

скаламбурила, що нарешті наживо побачить Неживих...

По селившись, наші гості в супроводі господарів заходу помандрували Полтавою. Відвідали садибу Івана Котляревського, оглянули краєвиди міста з Білої альтанки, пам'ятники Іванові Мазепі, Та-

расові Шевченку. Останній роботи скульптора Івана Кавалерідзе привернув увагу шановних гостей архітектурною вписаністю в ландшафт парку навпроти старовинного будинку в стилі козацького бароко, де сьогодні розміщено обласний краєзнавчий музей імені Василя Кричевського. «Загалом стара Полтава вражає тим, що будинки здебільшого невисотні, а тому створюється якась особлива архітектурна атмосфера...» (С. Кіраль).

Була весна, і Соборна вулиця мала кілька яток із пролісками. Гості отримали букетики із синіх зірчастих квітів у подарунок. Вони навіяли учасникам конференції ремінісценції із творів Олесь Гончара. Словацькою ці весняні квіти називаються «небовий ключ». Ботанічна назва «небовий ключ» (лат. Scilla) є відповідником до номену «пролісок». Перша квітка

весни дуже тендітна та чутлива, але, продираючись через льодяний сніг, вона символізує непереборну жагу до життя. А ось запис Олесь Гончара в першому томі «Щоденників» від 4.04.1945 р.: «Сьогодні видел первуї европейскій цвєток. – Як то се вола? (Як зветься?) – Небовий ключ. Синий, нежнїй, с тонким запахом...» [1, с. 68]. Квітка «небовий ключ» як виразна художня деталь, як символ кохання і любовний сюжет із життя, занотований письменником у «Щоденниках», згодом знайшли відображення в його новелі «Модри Камень» (укр. «Синій Камінь»), але дещо в іншій інтерпретації – уже у зв'язку з трагічною загибеллю головної героїні Терези.

У цей вечір наші поважні гості пройшли ще Кобицанами, поринули в приватний сектор одноповерхових будинків, дісталися до садиби Панаса Мирного. Наповнені емоціями та враженнями зупинились у затишному кафе повечеряти та перепочити. Погулявши вечірнім містом, насолодившись спілкуванням, розійшлися, бо на завтра чекала напружена робота – конференція.

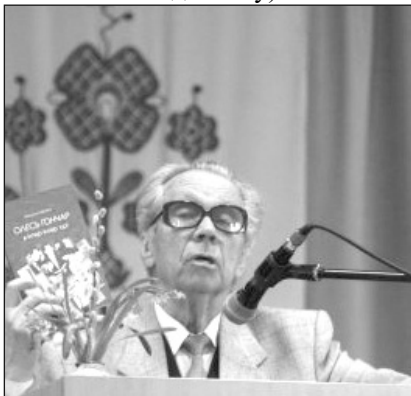
«Вразила центральна простора площа, на якій відчуваєш себе вільною людиною, яка зачаровує своєю архітектурною досконалістю... Прикро, що в занепаді та фактичному руйнуванні перебуває кадетський будинок...», – напише пізніше на своїй сторінці у мережі Фейсбук професор Сидір Кіраль (Київ).

18 квітня українська родина зібралася на гостину до Полтави. На ювілей Олесь Гончара з'їхалися 72 учасники конференції. У перший день роботи конференції відбулося два пленарних засідання та засідання науково-методичного круглого столу «Творчість Олесь Гончара в контексті сучасної шкільної літературної освіти». Діяли тематична книжкова виставка «Життя в мистецтво перейшло: до 100-річчя від дня народження Олесь Гончара» (підготовлена працівниками університетської бібліотеки) і виставка творів та виробів художніх ремесел викладачів і студентів вишу (переважно – факультету технологій та дизайну).

раїнського письменства ХХ століття Юрій Ковалів. Увертюрою до пленарного засідання прозвучав уривок із літературного спектаклю «Був то світ, в якому все відкривалось» за романом Олесь Гончара «Твоя зоря» (сценарист, режисер – доц. Ганна Радько) у виконанні студентки 4 курсу факультету філології та журналістики Катерини Кібенко та виступ Народного самодіяльного фольклорно-етнографічного ансамблю імені Павла Бакланова «Жива вода» факультету філології та журналістики ПНПУ (художній керівник Лариса Бакланова). Учасники ансамблю віншували гостей не тільки циклом жнивварських пісень, а й полтавським короваем!

О 10 годині у великій актовій залі ПНПУ імені В. Г. Короленка розпочалося перше пленарне засідання. Модерували на ньому завідувачка кафедри української літератури ПНПУ імені В. Г. Короленка (ініціаторки й організатора конференції) доцент Віра Мелешко та професор Київського національного університету імені Тараса Шевченка, автор «Літературознавчої енциклопедії» та «Історії української літератури» у 10-ти томах (уже побачили світ 5 томів), один із найавторитетніших дослідників ук-

Із вітальним словом виступив ректор Полтавського національного педагогічного університету імені В. Г. Короленка, гончарознавець, дослідник щоденникового дискурсу О. Гончара, упорядник «Листів до Олесь Гончара» у двох книгах (виданих до ювілею письменника) д. філол. н., професор Микола Степаненко, який коротко окреслив актуальність прози й публіцистики О. Гончара в наші дні й ті, на його погляд, малорозроблені напрямки гончарознавства, які потребують сьогодні якнайбільшої уваги фахів-

ців. Микола Іванович побажав плідної праці науковцям та зачитав вітального листа до поважного зібрання від професора, члена-кореспондента УВАН п. Дарини Блохин із Мюнхена.

Модераторка пленарного засідання к. філол. н., доц. Віра Мелешко озвучила щире, сповнене вдячності за пам'ять й увагу до Олесь Терентійовича звернення до учасників конференції вдови письменника Валентини Данилівни Гончар.

На першому пленарному засіданні з цікавими, змістовними доповідями виступили д. філол. н., проф. Михайло Наєнко (Київ), який презентував свою монографію «Олесь Гончар в інтер-інтер'єрі», д. філол. н., проф. Ольга Ніколенко (Полтава), д. філол. н., проф. Сидір Кіраль (Київ), д. філол. н., проф. Микола Гуменний (Одеса), д. пед. н., проф. Ганна Токмань (Переяслав-Хмельницький), к. філол. н., проф. Галина Райбедюк (Ізмаїл). Драгоманівці д. філол. н., проф. Ніна Осьмак та д. філол. н., проф. Тетяна Бикова (м. Київ) привезли до Полтави й оригінальне вітальне слово, й запашний коровай!

*наснаги, радості творіння,
частіше в гості всіх скликать.
Від Бога Вам – благословення,
від нас – словесні одкровення
й ошатний, пишний коровай!*

Після перерви на обід учасники міжнародної конференції «Феномен Олесь Гончара в духовному просторі українства» продовжили свою роботу. Друге пленарне засідання відбулось у Полтавському обласному краєзнавчому музеї імені Василя Кричевського. Там вони долучилися до відкриття виставки «Світло його зорі», присвяченої Олесеві Гончару; стали свідками врочистої церемонії погашення ілюстрованого поштового конверта з оригінальною маркою «100 років від дня народження Олесь Гончара», яку яскраво провів к. н. із соціальних комунікацій, доц. кафедри журналістики ПНПУ імені В. Г. Короленка Гліб Кудряшов. «Його мова лилася і дзвеніла чистою джерельною водою. Не промова, а пісня. Браво, Полтаво!» – захоплено написала письменниця Леся Степовичка у Фейсбуці.

*Полтавці наші пишно-файні,
вельми знані й дорогі!*

*Дозвольте побажати Вам
творчості, натхнення й долі,
вирішувати все поволі,
надійних друзів, твердості й терпіння,*

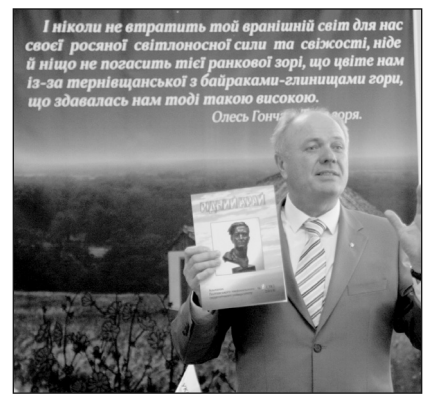
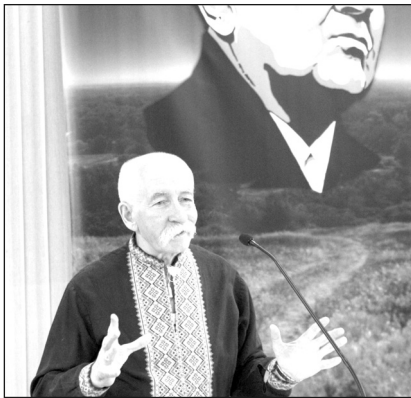

На другому пленарному засіданні з доповідями виступили д. філол. н., проф. Юрій Ковалів (Київ), д. пед. н., проф. Світлана Жила (Чернігів), к. філол. н., проф. Світлана Ігнат'єва (Дніпро), д. філол. н., проф., ректор ПНПУ імені В. Г. Короленка Микола Степаненко (Полтава). Микола Іванович, зокрема, презентував тематичний випуск альманаху «Рідний край» і передав його до музею.

У кінці робочого дня всі учасники й гості конференції відвідали в Полтавському обласному академічному музично-драматичному театрі імені М. В. Гоголя звітний концерт мистецьких колективів (а їх звітувало близько 30-ти!) і кращих виконавців ПНПУ «Студентська весна – 2018», який цього року проходив під назвою «Дякую Богові, що дав мені народитися українцем» і, безумовно, був натхненний творчим доробком світлої пам'яті Олесь Гончара.

«Костюми артистів-студентів ніби зі старих листівок, вінки масивні як шапки, обличчя серйозні. Звучання голосів, репертуар, манера триматися, атмосфера на

сцени – усе таке старосвітське, полтавське, справжнє, розчулило публіку. Слухала, дивилася і не могла стримати сліз, серцем линула у XIX століття, у минувшину. Слава тобі, кохана Полтаво, ти справді – серце України», – захоплено написала Леся Степовичка, а демонстрацію моделей на великодню тему назвала образно: «Танцюючі писанки». Що то письменниця! «Вражаючою» назве, зокрема, постановку новели О. Гончара «Замить щастя» (сценічна версія і режисура – доц. Г. Радько, хореографія – доц. М. Погребняк) проф. М. К. Наєнко.

19 квітня Міжнародна науково-практична конференція «Феномен Олеся Гончара в духовному просторі українства» продовжила роботу у виїзному режимі. На малій батьківщині письменника в мальовничій Сухій – селі його дитинства в Кобеляцькому районі на Полтавщині – учасники форуму відвідали Державний літературно-меморіальний музей Олеся Гончара.

Українськими піснями зустрів делегацію конференції аматорський народний фольклорний колектив «Кобеляцькі джерела». Не налякав учасників і дощ, який раптом заскочив сонячну Суху. Екскурсію «Життєвими шляхами Олеся Гончара» провела директор музею, онука у других Олеся Терентійовича, Тетяна Владиславівна Бондаревська. Вона розповіла про родину класика української літератури, талановитого крайнина – Олеся Терентійовича Гончара, демонструючи його особисті речі, а також подаровані музеєві документи, видання, пов'язані з творчістю письменника. Насамкінець усі дружно смакували пиріжками та вергунами, запиваючи всю ту смакоту узваром із сухівських яблук. Пригощання Гончарових родичів і земляків ще довго обговорюватимуть наші гості, які позвезуть гостинці по всій Україні.

Унікальним є Кобеляцький районний музей літератури і мистецтва імені Олексія Кулика, який став методичним центром для студентської та учнівської молоді. Не відвідати його ми не могли. Директор музею Тетяна Миколаївна Чешко та екскурсовод Світлана Василівна Кравченко розповіли про уродженців району – письменників Олеся Гончара, Павла Загребельного, філософа і просвітника Я. П. Козельського, математика М. В. Остроградського та ін.

Секційні засідання відбувалися в Кобеляцькій ЗОШ І-ІІІ ст. № 2 імені Олеся Гончара. Вітальним словом зустріли учасників конференції організатори святкування ювілею письменника в Кобеляцькому районі – голова Кобеляцької райдержадміністрації Таміла В'ячеславівна Шевченко та завідувачка сектору культури і туризму Кобеляцької райдержадміністрації, ще й родичка Олеся Гончара, Марія Олександрівна Кириченко. У рамках форуму учасники відвідали з екскурсією шкільний музей Олеся Гончара, зустрілися з учнівським та педагогічним колективом школи.

Працювали секції «Творчість Олеся Гончара: літературознавчий вимір», «Крізь призму часу й Олеся Гончара», «Довкола Олеся Гончара: комунікативний дискурс», «Олеся Гончар у контексті сучасних лінгвістичних проблем», «Літературна спадщина Олеся Гончара: методичний аспект».

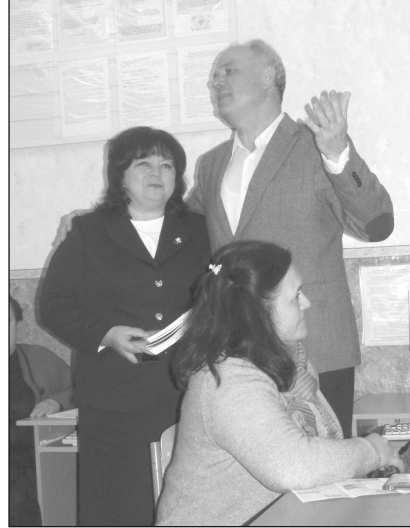
До послуг науковців були технічно обладнані аудиторії. У секціях «Творчість Олеся Гончара: літературознавчий вимір» та «Крізь призму часу і Олеся

Гончара» (керівники – д. філол. н., доц. Світлана Ленська та к. філол. н., доц. Ганна Радько) зібралися учасники конференції, учителі школи та старшокласники. Учасники конференції працювали конструктивно і продуктивно, активно дискутували із проблем, порушених доповідачами. З доповідями виступили д. філол. н., проф. Людмила Рева-Лєвшак ова (Одеса), к. філол. н., доц. Віра Гуменна (Одеса), проф. Микола Гуменний (Одеса), к. філол. н., доц. Ганна Радько (Полтава), д. філол. н., доцент Людмила Нежива (Полтава), письменниця, член НСПУ Леся Степовичка

йовича Гончара, а також його літературознавчих праць і публіцистики, завершити повне видання творів. Пропонуємо повернути до шкільної програми романи Олесь Гончара “Прапорonoсці” і “Собор”, які несуть потужний струмінь духовності й енергетику національного образу світу».

Доповіді учасників конференції ввійшли до збірника наукових статей та альманаху Полтавського національного педагогічного університету «Рідний край» (№ 1 (38) за 2018р.), які були видрукувані до початку роботи конференції.

(Дніпро), заст. директора з науково-бібліографічної роботи бібліотеки імені Олесь Гончара Світлана Сичова (Полтава) та ін. Доповідь д. філол. н., проф. Людмили Ромашенко (Черкаси) виголосила її студентка Владислава Самеляк. Проф. Микола Степаненко в післяслов'ї вручив альманах «Рідний край», присвячений 100-річчю від дня народження Олесь Гончара, директоріві школи.

Після завершення роботи секцій відбулося підсумкове засідання і була прийнята ухвала поважного наукового форуму: «Олесь Гончар – великий мислитель-гуманіст, митець планетарного мислення з потужним струменем національного світовідчуття. Творчість видатного українського письменника як найкраще сприятиме розвитку духовності, освіченості, гуманітаризації не лише української нації, а й світової спільноти в цілому. Тому слід продовжити дослідження романів та малої прози Олесь Теренті-

Проведення конференцій широко висвітлювали місцеві та всеукраїнські (публікація Василя Неїжмака в «Голосі України» за 3 травня 2018 року) ЗМІ.

Література

1. Олесь Гончар. Щоденники : у 3 т. Т. 1 (1943–1967). – 2-ге вид., випр. / упорядкув., підг. текстів, ілюстр. матер. та передм. Валентини Гончар / Олесь Гончар. – К. : Веселка, 2008. – 456 с.
2. Олесь Гончар. Щоденники : у 3 т. Т. 2 (1968–1983). – 2-ге вид., випр. / упорядкув., підг. текстів, ілюстр. матер. та передм. Валентини Гончар / Олесь Гончар. – К. : Веселка, 2008. – 607 с.